

ther je u netoleranciji prednjačio svima), i ako su svi zahtijevali za sebe od Rima i cara toleranciju. Vlačić je na sebi osjetio što znači ta netolerantnost. Njegov protivnik Strigel je bio i zatvoren. Svrgavanja sa položaja, izbacivanja iz službe, protjerivanja bila su svakodnevna pojava.

Premda je diskusija o crkvenim i vjerskim pitanjima na sveučilištima i u knjigama, na javnim razgovorima i u pretstavkama često izazivala reakciju i politički pritisak na ljude, ona nije ostala neplodna. Vjerska literatura je nabujala kao nikad prije. Vjerska literatura je prenijeta u sve protestantske krajeve. Ona je izazivala kod novih generacija pisaca i čitalaca razmišljanje i novo istraživanje. Racionalni metodi istraživanja u teologiji imali su uticaja na druge nauke. Ako se uzme sam Vlačićev »Clavis«, to je već sa gledišta sistematike, raspodjele gradiva, načina obrade, veličanstveno djelo od 4—5 hiljada tiskanih strana današnje normalne osmine, t. j. preko 20 svezaka od po 200 strana. Ali ono što je tu značajno nije samo veličina, nego metoda i način obrade, racionalan jedinstven postupak, dosljedno izveden, arhitektura, generalizacija, potkrijepljena detaljnim istraživanjima. Sva istraživanja Vlačićeva i drugih reformatora zasnivala su se na pretpostavci o kojoj nije moglo ni za trenutak biti sumnje, naime da je sveto pismo neposredno božje djelo i trebalo je samo racionalno utvrditi odnose između Boga, pisma i ljudi. Vlačić je vjerovao, da je sva grčka mitologija i filozofija samo proizvod dalekog i posrednog uticaja staroga zavjeta. I kako je smatrao sveto pismo kao jedini izvor prave spoznaje, Židove pravim izabranim narodom i hebrejski jezik korjenom svih velikih evropskih jezika, za njega je bilo kršćanstvo i jedini oblik prave spoznaje Boga i prave kulture. I on se bio sav predao radu da rasvjetli položaj, razvitak, smisao i učenje kršćanstva. Kad sto godina kasnije bude Evropa više znala